

De kosten van elektriciteit in discussie

DR. A. A. DE BOER

Er wordt al jaren gediscussieerd over de vraag wat goedkoper is: elektriciteit uit steenkool of elektriciteit geproduceerd in een kerncentrale. Daarbij wordt nog al eens gegoeheld met cijfers. Een artikel in *ESB* van 20 mei 1981, waarin ik sommige van die goocheltoeren aan de kaak stelde, besloot met de wens dat het Koninklijk Instituut van Ingenieurs een eerder verrichte kostenvergelijking nog eens op de helling zou halen om haar aan te passen aan de kritiek. Die wens ging kort daarna in vervulling en de nieuwe kostenvergelijking kolen/kernenergie komt binnenkort gereed. De eerste exemplaren van het document zijn inmiddels uitgedeeld aan degenen die betrokken zijn bij de behandeling van de controverse over dit onderwerp in het kader van de maatschappelijke discussie over het energiebeleid.

Het is niet mijn bedoeling in te gaan op de vraag of steenkool al dan niet een goedkopere grondstof is voor de productie van elektriciteit dan uranium, laat staan op de cijfertjes zelf. Veel belangrijker is de vraag wat we met die gegevens doen en, concreet, of het juist is dat aan de discussie over de cijfertjes zo'n brede plaats is ingeruimd in de reeks controversezittingen die zijn georganiseerd door de Stuurgroep voor de maatschappelijke discussie over het energiebeleid.

Bij de maatschappelijke discussie gaat het er in de eerste plaats om dat er een duidelijke uitspraak komt over de vraag of en in hoeverre men kernenergie en andere energiebronnen mag betrekken bij de elektriciteitsvoorziening. Het daarbij primair stellen van milieu- en veiligheidsoverwegingen is een stap vooruit in vergelijking met een benadering waarin de kosten centraal staan. Als die vraag beantwoord is, zal men in het kader van een concrete planning een aantal technische en economische studies moeten verrichten. Men moet echter de juiste grens trekken tussen datgene wat deel moet uitmaken van de politieke discussie over de aanvaardbaarheid van verschillende energiebronnen en datgene wat hoort tot de daaropvolgende planning.

Men moet hierbij duidelijk onderscheid maken tussen de politieke discussie, die tegenwoordig voor een belangrijk deel op de stoeprand wordt gevoerd en waarbij opinies en doelstellingen aan de orde komen, en de analyse en verwerking van feiten en gegevens die nodig zijn om, binnen de uit de politieke discussie voortvloeiende randvoorwaarden, doelstellingen te realiseren. De gedetailleerde kostenberekeningen die onderwerp zijn van de desbetreffende controversebehandeling horen niet tot de problematiek waarover men besluit op basis van een publieke discussie. De vraag hoe men berekent wat bepaalde kostenposten bijdragen tot de kilowattuurprijs van elektriciteit, kan als zodanig nooit politiek controversieel zijn.

In het kader van de maatschappelijke discussie is de kostendiscussie dan ook niet zinvol. Lage kosten voor kernenergie geven geen steun aan de aanvaardbaarheid uit een oogpunt van milieu en risico, evenmin als lage steenkoolkosten iets te maken hebben met de vraag of kolen moeten worden verkozen boven uranium. Hoge kosten voor kernenergie zullen de verdedigers niet doen capituleren, evenmin als goedkope kernenergie de tegenstanders zal motiveren tot aanvaarding van kerncentrales. Overigens, dit ter zijde, is het ook onjuist om te denken dat men op grond van een globale vergelijking van twee typen elektrische centrales, hoe gedetailleerd ook uitgevoerd, tot een algemene, laat staan bindende uitspraak zou kunnen komen over de bedrijfseconomische aspecten van de toepassing ervan in het grotere geheel van de energievoorziening.

De Stuurgroep heeft ten onrechte de problematiek van de kostprijs in al zijn details betrokken bij de maatschappelijke discussie. Men zou juist in dit kader moeten discussiëren over de vraag wat de kosten betekenen en zou het dan mogelijk eens kunnen worden over het antwoord: men moet op grond van andere dan kostenfactoren nagaan welke randvoorwaarden er gesteld moeten worden aan de toepassing van verschillende energiebronnen; die grenzen worden niet doorbroken door lage prijzen, evenmin als een thans iets hogere prijs voor een energiebron de toepassing in de weg mag staan als die uit overwegingen van milieu en risico wenselijk wordt geacht.

Het alternatief voor deze opvatting is het uitgangspunt dat voorstanders van kernenergie ook nog moeten kunnen aantonen dat kernenergie goedkoper is dan energie uit steenkool, of dat de tegenstanders van kernenergie hun standpunt moeten aanvullen met het bewijs dat elektriciteit uit steenkool goedkoper is dan kernenergie. Dit is op zijn zachtst gezegd absurd. Een dergelijke „discussie” knoopt aan bij een verkeerd inzicht in de betekenis van kostencijfers bij de beleidsvoorbereiding en draagt het grote gevaar in zich van verstarring en polarisering bij de beleidsvorming.

Het spreekt vanzelf dat dit geen kritiek inhoudt op openbaarheid met betrekking tot kostenvraagstukken. Belangrijk echter is het inzicht dat veiliger energieproductie kan leiden tot extra kosten, of het nu gaat om de invoering van duurzame energiebronnen of het verbeteren van gevestigde produktiemethoden. De politieke vraag is of en in hoeverre we bereid zijn die kosten te betalen en wat we doen om die kosten te verminderen. Daarover hoort de discussie te gaan.

A. A. de Boer